

ספר ויקרא

פרשת ויקרא

וזהו הטעם בהא דאיתא בזבחים פרק ז' דחטאת העוף למטה מחוט הסיקרא ועולת העוף למעלה, ובבהמה להיפך עולת בהמה למטה וחטאת בהמה למעלה, והיינו דחטאת העוף שהוא דרכו של עני שאינה חשובה כל כך היתה למטה, אבל עולת העוף שהיא של עני שהדורן שלו חשוב הוא למעלה, אבל עולת בהמה שהוא דורן של עשיר שאינה חשובה כל כך היתה למטה, וחטאת בהמה שהיא קרבן עשיר שבאה לכפרה על חטא, עשיר בחינת נשיא ואשריו שנותן אל לבו חטאיו וחשוב הוא בעיני הקב"ה, לכך היתה למעלה ונתקבלה לרצון לפני השי"ת ויתקדש נצח.

שפתי צדיקים שלח

ונפש כי תקריב (ב, א). וברש"י מי דרכו להתנדב מנחה עני, אמר הקב"ה מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו. בשם הרב הצדיק וכו' ר' שמעלקי ז"ל הגה כתיב להלן (ד, כב) אשר נשיא יחטא ופירש"י אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו ק"ו שמתחרט על זדונותיו, והיינו כי הנשיא עבור טרדותיו שכיח שיחטא ואשריו שנותן זה על לבו, נמצא דהחטאת שלו חשובה מאוד בעיני הקב"ה, אבל בעני שמביא חטאת אין זה חשיבות כל כך כי דרך העני מרוב שברון לבו וגודל הכנעתו להביא כפרה, ובעולה שהיא בחינת דורן הוא כהיפך שבעני הדורן חשוב מאד וכפירש"י שנחשב כמי שהקריב את נפשו, אבל בעשיר אין זה חשיבות כל כך בהביאו דורן.

פרשת שמיני

כאן עולה קודמת, ורש"י ז"ל מתרץ קושיא בקושיא, וקושיא השנייה קיימת ונשארת, אמנם טעם העולה שבא אחר חטאת אמרו ז"ל (זבחים ז' ע"ב) משל לפרקליט רצה פרקליט נכנס דורון אחריו, ורש"י ז"ל הביאו בפרשת ויקרא (ה, ח), והטעם הוא כי עולה בא על מחשבה וחטאת על המעשה.

וזהנה מחשבה רעה אין הקב"ה מצרף למעשה (קדושין לט, ב) נמצא דלא הוי המחשבה רק חטא קל, ולז"א (זבחים שם) עולה מכפרת

קח לך עגל בן בקר לחטאת ואיל לעלה (ט, ב). ופירש"י להודיע שמכפר לו הקב"ה ע"י עגל זה על מעשה העגל שעשה. שמעתי בשם הרב הצדיק וכו' ר' שמעלקי ז"ל לפרש דיש לדקדק דכפל בלשניה מעשה העגל שעשה, ויובן עפ"י דברי רש"י ז"ל בפרשת שלח (טו, כד) עה"פ ושעיר עזים אחד לחטאת, לחטת כתיב חסר א' שאינו כשאר חטאת, שכל חטאת שבתורה החטאת קודמת לעולה שנאמר (ויקרא ה, י) ואת השני יעשה עולה, וזה עולה קודמת לחטאת עכ"ל, דיש לדקדק מפני מה באמת

נקט תרי עשיות לומר לך שלא היה רק מעשה ולא מחשבה עכ"ל הקדוש. *

שפתי צדיקים שלח, אמרי יוסף בהעלותך

וימתו לפני ה' (י, ב). עי' נזיר ה' סנהדרין דף נ"ב ע"א.

ואל אלעזר ואל איתמר בניו הנותרים (י, יב). שמעתי בשם הגאון החסיד מו"ה שמעלקא זצ"ל אבד"ק ניקלשבורג שדקדק בכתוב זה מה שכתוב הנותרים, והלא ידוע מש"כ הרשב"א דלשון שיור הוא פחות ממחצה ע"י יו"ד סימן מ"ג בהל' טריפות, וא"כ הכא דמתו שנים ונשארו שנים האיך אמר הנותרים כיון דנשאר מחצה. *

אמרי שפר שמיני

בקופיא ור"ל חטא קל, ולכן הוצרך להביא חטאת תחילה לכפר על המעשה ואח"כ לא נשאר רק המחשבה שהיא חטא קל הביא את העולה ולא באה לכפרה רק בתורת דורון, אמנם בע"ז ח"ו מצרף הקב"ה מחשבה למעשה דכתיב (יחזקאל יד, ה) למען תפוש את בני ישראל בלבם, נמצא דאז עולה בא לכפרה גמורה לכפר על המחשבה, לזה קודמת, כי המחשבה קודמת למעשה, ולזה בפ' שלח מדבר הכתוב בע"ז כפירש"י ז"ל (שם טו, ככ) בעכו"ם הכתוב מדבר עי"ש לזה כתיב לחטת חסר א' לומר דבזה עולה קודמת, אבל במעשה העגל שלא היה באהרן רק מעשה ולא מחשבה כי מחשבתו היה לשמים כאומרם ז"ל (מ"ר נשא פר' מ"א), היה ג"כ החטאת קודמת לעולה לזה כתיב לחטאת בא' ואח"כ ואיל לעולה, וזהו כוונת רש"י ז"ל בדקדוק כפל לישניה על מעשה עגל שעשה

*) ובאמרי יוסף שם כתב לתרץ לפי הנ"ל דברי רש"י שם והוא עולה כמו שכתוב ועשה את האחד עולה והוא קרבן צבור בע"א, ופר שני מה ת"ל שני לומר לך מה עולה לא נאכלת אף חטאת לא נאכלת, ע"כ. לכאורה יש להבין לפי דברי רש"י ז"ל כאן שהוא בא על חטא ע"ז א"כ באמת היה צריך להיות עולה קודם לחטאת, וכמ"ש רש"י בפרשת שלח (א, כד) עי"ש דלעולם חטאת קודם לעולה רק בע"ז עולה קודם לחטאת, וא"כ לפי"ז כאן הרי ה' בא על חטא ע"ז וכנ"ל, וא"כ באמת ה' צריך להיות עולה קודם לחטאת לכן יש לומר דהנה נתבונן הטעם דמשונה חטא ע"ז משאר חטאות, דבע"ז העולה קודמת משא"כ בשאר חטאות דהחטאת קודם.

אמנם לפי דברי הנ"ל מובן שפיר, וא"כ יתורץ קושייתנו, דבשלמא בחטא ע"ז ממש שי"ך זה הטעם, אכן כאן הרי הלואים לא חטאו כלל וא"כ למה הביאו קרבנות, ע"כ מוכרחין אנו לומר דהטעם שהוצרכו להביא קרבן הוא כי הם פגמו ג"כ פגם דק במה שלא מיחו, וא"כ התיינח על המעשה שי"ך לומר זה הטעם שראו אותם שעבדו ע"ז במעשה ה' להם למחות ולא מיחו והוצרכו הם להביא קרבן על המעשה, אבל במחשבה מה שחטאו במחשבה ע"ז אי אפשר לומר שהיה להם למחות דמי ידעו מה שבמחשבתם וגם איך יכול אדם למחות בחבירו שלא יחשוב, ולכן ע"ז לא היה צריכים להביא קרבן, ונמצא דלפי"ז דהעולה שהביאו לא היה לכפרה רק לדורון ולכן שפיר דחטאת קודם לעולה דלא דמי כלל לשאר קרבנות ע"ז והבן.

**) וע"ש באמרי שפר להגאון מהר"ש קלוגר שתירץ לפי מה דקי"ל דהבכור נוטל פי שנים, ובע"כ דהבכור חשוב בעיני אביו כשנים פשוטים, וא"כ כיון דהבכור היה גרב א"כ נחשב כמתו שלשה ונשאר שנים והוה פחות ממחצה ושי"ך בזה לומר הנותרים עכ"ד, ועי' בקו' צפחת השמן להג"ר צבי יחזקאל מיכלזון הנדפס בסו"ס שמן הטוב שכ' ליישב דגרב ואביהו היו גדולים יותר במעלה מאלעזר ואיתמר, ושפיר נופל לשון נותרים, ועי"ש שהוכיח כזו.